

A-1465

Instytut Turystyki

**RYNEK TURYSTYCZNY KRAJÓW BENELUKSU
W 1993 ROKU**

Przyjazdy do Polski

**Autor:
Maria Byszewska-Korbel**

Warszawa, lipiec 1994

BIBLIOTEKA IT
Archiwum Prac
Naukowo-Badawczych

A-1465

Praca wykonana na zlecenie Urzędu Kultury Fizycznej i Turystyki

Symbol: R-2.3.4

Spis treści

I. Wstęp	3
II. Charakterystyka ruchu turystycznego przyjazdowego do Polski z krajów Beneluksu	4
1. Wielkość ruchu. Przewidywany trend rozwoju na następne 3 lata	4
2. Struktura przyjazdów	7
a) Struktura przyjazdów według formy organizacyjnej	7
b) Struktura przyjazdów według motywu podróży	8
c) Struktura przyjazdów według geograficznego celu przyjazdu	10
d) Struktura przyjazdów według rodzaju wykorzystywanej bazy noclegowej	11
e) Struktura przyjazdów według cech demograficznych	12
f) Struktura przyjazdów według środka transportu	14
g) Struktura przyjazdów według sposobu spędzania czasu w Polsce	15
3. Odwiedzane miasta	16
4. Przeciętna długość pobytu	17
5. Źródła informacji turystów o możliwości pobytu turystycznego w Polsce	18
6. Przeciętne wydatki	19
7. Wpływy dewizowe Polski z tytułu przyjazdów turystycznych z krajów Beneluksu	20
8. Atrakcje turystyczne Polski w opinii turystów z krajów Beneluksu	21
III. Turystyka zorganizowana do Polski	23
1. Przyjazdy do Polski za pośrednictwem biur podróży. Polska oferta na rynku krajów Beneluksu	23
2. Najważniejsze biura organizujące wyjazdy z krajów Beneluksu do Polski, najważniejsze polskie biura przyjmujące turystów z krajów Beneluksu	25
3. Przewoźnicy i ich rola na rynku	28
IV. Wyjazdowy ruch turystyczny z Polski do krajów Beneluksu	30

V. Synteza. Wnioski. Wskazania dotyczące promocji turystycznej Polski na rynku krajów Beneluksu	31
1. Synteza	31
2. Wnioski oraz wskazania dotyczące promocji turystycznej Polski na rynku krajów Beneluksu	33
VI. Źródła informacji	38

I. WSTĘP

Z roku na rok Holendrzy i Belgowie coraz częściej wyjeżdżają na urlopy zarówno wewnątrz swoich krajów jak i za granicę. Udział Holendrów w wyjazdach urlopowych jest bardzo wysoki i zbliża się do punktu nasycenia. W ciągu ostatnich lat wykazuje on tendencję zwykłą. Wynosi około 70%. Udział w wyjazdach zagranicznych wynosi około 60%. W 1993 roku za granicę wyjechało 19,8 mln Holendrów. Znaczna większość tych wyjazdów przypada na Europę (94%). Najwięcej mieszkańców Holandii wyjeżdża latem do Francji (22% wyjeżdżających), Niemiec (15%) i Hiszpani (12%), a zimą do Austrii (26%), Niemiec (16%) i Hiszpanii (12%).

Holendrzy podróżowali również do Europy Wschodniej. Za najbardziej atrakcyjne uważali wyjazdy na Węgry, do krajów byłego ZSRR, Czech i Słowacji, a najmniej atrakcyjne były wyjazdy do Jugosławii i Albanii. Polska należy do krajów średnio atrakcyjnych. W ostatnich latach systematycznie wzrasta zainteresowanie naszym krajem przez turystów z Beneluksu.

Również w Belgii wyjazdy urlopowe odgrywają bardzo dużą rolę. Około 60% Belgów wyjeżdża co rocznie na wakacje, z tego 67% wyjeżdża za granicę. Belgowie najczęściej podróżują do Francji, Hiszpanii, Włoch i Austrii.

Obrazując miejsce turystów z krajów Beneluksu na tle zagranicznej turystyki przyjazdowej do Polski zobaczmy jak wyglądał ruch przyjazdowy do Polski ogółem. W dalszym ciągu obserwujemy znaczny wzrost liczby przyjazdów do Polski. W 1992 roku zanotowano ok. 49 mln przyjazdów, podczas gdy w roku 1993 było ich wszystkich razem (turystycznych i jednodniowych) już 61 mln w tym turystów (osoby przebywające w Polsce przynajmniej 1 noc) było 17 mln. Dominują przyjazdy z Niemiec (42,2 mln), byłego ZSRR (8,1 mln) oraz Czech i Słowacji (8 mln). Największy przyrost liczby przyjazdów zanotowano z Niemiec (o 39%), z Austrii (o 20%), Szwecji (o 12%) i Włoch (12%).

Spadła liczba przyjazdów z Wielkiej Brytanii (o 28%), Bułgarii (o 25%) i Węgier (o 12%).

Przyjazdy z Holandii do Polski znalazły się na piątej pozycji (189,1 tys.), a z Belgii na piętnastej (79,7 tys.).

II. CHARAKTERYSTYKA RUCHU TURYSTYCZNEGO PRZYJAZDO- WEGO DO POLSKI Z KRAJÓW BENELUKSU

1. Wielkość ruchu. Przewidywany trend rozwoju na następne 3 lata

W latach 1988 - 1993 notuje się systematyczny wzrost liczby turystów z krajów Beneluksu przyjeżdżających do Polski. W 1988 roku przyjechało ogółem z tych krajów 65 tys. osób (46 tys. z Holandii i 19 tys. z Belgii), a w 1993 roku już 269 tys. osób. Nastąpił więc czterokrotny wzrost przyjazdów do Polski z tych krajów na przestrzeni pięciu lat.

Szczególnie znaczący wzrost przyjazdów z krajów Beneluksu nastąpił w 1991 roku co było wynikiem zawartego w kwietniu 1991 roku porozumienia między Polską a Holandią i Belgią o zniesieniu obowiązku wizowego.

W 1993 roku w porównaniu z 1992 nastąpił niewielki spadek przyjazdów ogółem z krajów Beneluksu ze względu na spadek przyjazdów z Belgii (o 15%).

Tabela 1

Przyjazdy turystów z Holandii i Belgii do Polski w latach 1988 - 1993 (w tys.)

Kraj	Lata					Zmiana 93/92
	1988	1989	1991	1992	1993	
Holandia	45,8	56,1	159,4	178,9	189,1	5,7%
Belgia	19,1	23,7	94,5	93,7	79,7	-14,9%
Razem	64,9	79,8	253,9	272,6	268,8	5,2%

Źródło: Dane GUS

W 1993 roku przyjazdy z Holandii stanowiły 1,1%, a z Belgii 0,5% wszystkich przyjazdów turystów do Polski.

Tabela 2

Przyjazdy z Holandii do Polski według przejść granicznych w 1992 roku (w tys.)

Lp.	Przejścia Graniczne	Ogółem	w tym HOLANDIA
1	Ogółem	49015,0	178,9
2	Ogrodniki, Trakiszki i Budzisko	665,8	2,4
3	Kuźnica i Zubki Białostockie	990,7	0,5
4	Terespol i Kukuryki	2641,5	2,9
5	Medyka	1677,1	0,7
6	Barwinek	596,7	0,3
7	Piwniczna	281,9	0,5
8	Łysa Polana	801,5	4,2
9	Chyżne i Chochołów	1232,8	2,5
10	Cieszyn	3591,5	4,4
11	Chałupki	461,0	0,6
12	Głucholazy	398,6	1,0
13	Kudowa Słone	792,0	2,0
14	Lubawka i Przełęcz Okraj	199,0	6,6
15	Jakuszyce	755,8	6,1
16	Zawidów	796,4	1,1
17	Sieniawka	1332,8	0,9
18	Zgorzelec	2924,2	10,1
19	Olszyna, Łęknica i Zasieki	5249,1	44,8
20	Gubin	1599,7	2,4
21	Świecko i Słubice	7617,9	39,4
22	Kunowice	611,5	4,3
23	Krajnik Dolny, Osinów, Widuchowa, Gryfino	3069,6	1,6
24	Kołbaskowo, Szczecin Gumieńce	2087,9	17,6
25	Lubieszyn	3269,7	2,0
26	Świnoujście - Alhbeck, Garz, Port	2447,7	0,3
27	Gdynia	53,2	0,2
28	Gdańsk	38,1	0,1
29	Warszawa - Okęcie	492,5	15,2
30	Kraków - Balice	22,1	0,5
31	Gdańsk - Rębiechowo	14,4	0,7

Źródło: Turystyka i wypoczynek w 1992 roku, GUS, Warszawa 1993

Najwięcej turystów z Holandii przyjeżdża do Polski przekraczając granicę Polski w Olszynie, Łęknicy, Zasiekach, w Świecku, Słubicach, w Kołbaskowie, Szczecinie Gumieńcach i Warszawie - Okęciu. 6,5 tys. Holendrów przejeżdżało przez Polskę tranzytem powracając z krajów byłego ZSRR, a 29.3 tys. wjechało z Czech i Słowacji.

Tabela 3

Przyjazdy z Holandii i Belgii do Polski według kwartałów w 1993 roku (w tys.)

	Holandia		Belgia	
	l. przyj.	% przyj.	l. przyj.	% przyj.
Ogółem	189,1	100,0	79,7	100,0
Kwartał I	35,8	18,9	18,0	22,6
Kwartał II	43,5	23,0	21,4	26,9
Kwartał III	63,3	33,5	24,9	31,2
Kwartał IV	46,5	24,6	15,4	19,3

Źródło: Badania graniczne IT

Belgowie i Holendrzy najczęściej przyjeżdżają do Polski w III kwartale, tj. w okresie urlopów wakacyjnych, ale różnicowanie jest stosunkowo niewielkie.

Można przypuszczać, że przez następne trzy lata pomimo jednorazowego spadku przyjazdów z Belgii, utrzyma się dotychczasowa tendencja niewielkiego corocznego wzrostu liczby przyjazdów z krajów Beneluksu. Wynika to stąd, że systematycznie rośnie zainteresowanie turystów z tych krajów Polską.

Również prognozy WTO potwierdzają te tendencje.

Belgowie przyjeżdżają do Polski trzykrotnie częściej (9%) niż Holendrzy (3%) na wycieczki zorganizowane przez biura podróży.

b) Struktura przyjazdów według motywu podróży

Jako cel podróży do Polski znaczna część przyjeżdżających do Polski mieszkańców krajów Beneluksu podaje wypoczynek i rozrywkę (27%), na drugiej pozycji znalazło się załatwianie interesów (22%). Odwiedziny krewnych i znajomych oraz poznanie Polski, zabytków i kultury podało jako cel odpowiednio 21% i 16% badanych. Zakupy oraz odwiedziny miejsca pochodzenia były motywem przyjazdu (zwykle obok innych) dla 5% i 4% badanych.

Pozostałe motywy przyjazdu do Polski mieszkańców krajów Beneluksu to: inne cele służbowe (17%), udział w targach, wystawach, konferencjach (4%) oraz motywy religijne (1%).

Tabela 5

Cele przyjazdów z krajów Beneluksu do Polski w latach 1992-93 (w %)

Cele pobytu w Polsce	1992	1993	Zmiana udziału
Odwiedziny krewnych, znajomych	23	21	-2
Odwiedziny miejsca pochodzenia	11	4	-7
Poznanie kraju, kultury	30	16	-14
Motywy religijne	8	1	-7
Wypoczynek, rozrywka	19	27	8
Zakupy	11	5	-6
Interesy	30	22	-8
Targi, wystawy, konferencje	8	4	-4
Inne służbowe	5	17	12
realizacja hobby	5	2	-3
Inne cele	13	24	11

Źródło: j.w.

Badani mogli wskazywać po kilka celów wymienionych w ankiecie - i często korzystali z tej możliwości - stąd suma odsetek przekracza 100%.

O połowę w 1993 roku spadł udział turystów przyjeżdżających do Polski w celu poznania naszego kraju i kultury oraz na zakupy. Nie potwierdza się zauważona poprzednia tendencja wzrostu przyjazdów w tych celach.

Spadł również udział turystów przyjeżdżających w interesach.

Wzrósł natomiast nieco udział przyjazdów w celu wypoczynku i rozrywki.

Porównując przyjazdy Belgów i Holendrów do Polski według celu to jedyną różnicą jest to, że więcej Belgów (22%) niż Holendrów (13%) przyjeżdża do naszego kraju w celach poznawczych oraz w celu odwiedzenia miejsca pochodzenia (6%, 3%).

Ponad połowa (55%) przyjeżdżających do Polski mieszkańców krajów Beneluksu określa swój pobyt jako prywatno-turystyczny. Pozostałe przyjazdy to w interesach (24%) oraz tranzytowe (21%).

Tabela 6

**Charakter pobytu przyjeżdżających do Polski z krajów Beneluksu
w latach 1992-93 (w %)**

Charakter pobytu	1992	1993	Zmiana udziału
Tranzyt	23	21	-2
Prywatno-turystyczny	50	55	5
W interesach	26	24	-2

Źródło: j.w.

W porównaniu z 1992 rokiem zaznacza się brak istotnych zmian; proporcje co do charakteru pobytu utrzymują się na podobnym poziomie.

Holendrzy znacznie więcej (26%) niż Belgowie (12%) przyjeżdżają do Polski tranzytem, więcej natomiast Belgów (62%) niż Holendrów (51%) określa swój pobyt w Polsce jako prywatno-turystyczny.

c) Struktura przyjazdów według geograficznego celu przyjazdu

Ruch turystyczny przyjazdowy z krajów Beneluksu koncentruje się w centrum kraju (47%), w górach i na terenach podgórskich (32%) oraz na wybrzeżu (31%). Mieszkańcy Beneluksu przyjeżdżali również, ale rzadziej na Śląsk (22%) i na pojezierza (12%).

Tabela 7

Przyjazdy z krajów Beneluksu do Polski według odwiedzanych regionów w latach 1992-93 (w %)

Odwiedzane regiony kraju	1992	1993	Zmiana udziału
Wybrzeże	18	31	13
Pojezierza	4	12	8
Centrum	62	47	-15
Góry, podgórze	20	32	12
Śląsk	20	22	2
Nie wymieniono	7	4	-3

Źródło: j.w.

W 1993 roku w porównaniu z 1992 spadł odsetek turystów odwiedzających centrum kraju, a wzrósł odsetek turystów odwiedzających wybrzeże, pojezierza, góry i pogórze.

O 11% więcej Holendrów niż Belgów przyjeżdżając do Polski odwiedza regiony górskie, a o 9% więcej Belgów niż Holendrów odwiedza centrum Polski.

Porównując regiony najchętniej odwiedzane przez turystów z krajów Beneluksu w 1993 roku z danymi GUS-owskimi dotyczącymi gości zagranicznych w rejestrowanych obiektach noclegowych można zauważyć, że pokrywają się one z najczęściej odwiedzanymi przez cudzoziemców województwami.

Dlatego można stwierdzić, że najbardziej odwiedzane przez turystów z Belgii i Holandii były województwa: warszawskie, krakowskie, gdańskie, szczecińskie i katowickie.

d) Struktura przyjazdów według rodzaju wykorzystanej bazy noclegowej

Ponad połowa, bo 51% korzystających z noclegów mieszkańców Beneluxu nocowało w obiektach typu hotelowego, u rodziny lub znajomych zatrzymało się 17%, wynajęty pokój lub pensjonat wybrało 11%. Campingi były mniej popularne, nocowało tam tylko 7% ankietowanych mieszkańców Beneluxu.

Tabela 8

Przyjazdy z krajów Beneluxu do Polski według bazy noclegowej w latach 1992-93 (w %)

Rodzaj bazy noclegowej	1992	1993	Zmiana udziału
Hotel, motel	58	51	-7
Camping	7	7	0
Pokój, pensjonat	12	11	-1
Rodzina, znajomi	9	17	8
Inne	6	10	4
Brak danych/nie dotyczy	8	4	-4

Źródło: j.w.

Poza niewielkim wzrostem odsetka turystów korzystających z noclegów u rodziny lub znajomych i niewielkim spadkiem odsetka turystów korzystających z noclegów w hotelach i motelach nie obserwuje się większych różnic w porównaniu z 1992 rokiem. Nadal utrzymuje się zainteresowanie noclegami w hotelach i motelach.

Nie zaznacza się specjalnych różnic w wyborze bazy noclegowej w Polsce przez Belgów i Holendrów.

e) Struktura przyjazdów według cech demograficznych

Wiek

Wśród przyjezdnych do Polski turystów z krajów Beneluksu przeważają osoby w wieku od 35 do 44 lat (36%). Ponadto przyjeżdżają osoby w wieku od 25 do 34 lat (32%) oraz od 45 do 54 lat (22%).

Niewiele przyjeżdża osób młodych do 24 roku życia (5%) i osób powyżej 54 roku życia (4%).

Tabela 9

Przyjeżdżający z krajów Beneluksu do Polski według wieku w latach 1992-93 (w %)

Wiek	1992	1993	Zmiana udziału
do 24 lat	7	5	-2
25 - 34	30	32	2
35 - 44	27	36	9
45 - 54	17	23	6
55 - 64	16	4	-12
65 lat i więcej	3	1	-2
brak danych	0	1	1

Źródło: j.w.

W porównaniu z 1992 rokiem więcej przyjeżdżało osób w wieku od 35 do 54 lat, a mniej w wieku od 55 lat do 64 lat.

Z Holandii więcej niż z Belgii przyjeżdża ludzi młodych. Z Holandii dominują przyjazdy osób w wieku 25-34 lat (40%), z Belgii natomiast dominują przyjazdy turystów w średnim wieku (45-54 lat 45%).

Płeć

Przyjeżdżający z krajów Beneluksu turyści to głównie mężczyźni (68%).

Tabela 10

Przyjeżdżający z krajów Beneluksu do Polski według płci w latach 1992-93 (w %)

Płeć	1992	1993	Zmiana udziału
Kobiety	30	32	2
Mężczyźni	69	68	-1
Brak danych	1	-	-

Źródło: j.w.

Nie występują istotne zmiany między 1992 a 1993 rokiem; proporcje przyjazdów mężczyzn i kobiet utrzymują się na podobnym poziomie.

Nie występują również istotne różnice między przyjazdami z Holandii i Belgii według płci.

Wykształcenie

Wśród przyjeżdżających do Polski mieszkańców krajów Beneluksu połowa (50%) stanowiła osoby z wykształceniem średnim, pozostali to osoby z wykształceniem wyższym (47%) i podstawowym (2%).

Tabela 11

**Przyjeżdżający z krajów Beneluksu do Polski według wykształcenia
w latach 1992-93 (w %)**

Wykształcenie	1992	1993	Zmiana udziału
Wyższe	47	47	0
Średnie	48	50	2
Podstawowe	1	2	1
brak danych	4	1	-3

Źródło: j.w.

W 1993 roku w porównaniu z 1992 nie występują istotne zmiany; proporcje przyjazdów turystów z wykształceniem wyższym, średnim i podstawowym utrzymują się na podobnym poziomie.

Z Belgii znacznie więcej (64%) niż z Holandii (40%) przyjeżdża osób z wyższym wykształceniem. Z Holandii dominują natomiast przyjazdy turystów ze średnim wykształceniem (58%).

Wśród przyjeżdżających turystów z krajów Beneluksu do Polski w 1993 roku 83% badanych deklarowało, że pracuje zawodowo (o 14% więcej niż w 1992 roku). Przyjazdy studentów i uczniów pozostały na tym samym poziomie. 11% deklarowało polskie pochodzenie, a więc podobnie jak w roku poprzednim.

Między Belgią i Holandią nie występują żadne różnice w proporcjach przyjazdów osób pracujących i niepracujących oraz osób z polskim lub niepolskim pochodzeniem.

Z Belgii przyjeżdża natomiast więcej (17%) osób uczących się niż z Holandii (7%).

f) Struktura przyjazdów według środka transportu

W przyjazdach turystów z krajów Beneluksu do Polski dominującą rolę odgrywają dwa rodzaje środków transportu: samochód (66%) i samolot (18%). Poza tym występowały przyjazdy ciężarówką (10%) oraz autokarem (6%).

Tabela 12

**Przyjazdy z krajów Beneluksu do Polski według środków transportu
w latach 1992-93 (w %)**

Środki transportu	1992	1993	Zmiana udziału
Samolot	27	18	-9
Samochód	39	66	27
Ciężarówka	11	10	-1
Pociąg	1	0	-1
Prom	4	0	-4
Autokar	15	6	-9
Inne	1	-	-
Brak danych	2	-	-

Źródło: j.w.

Zmiany jakie można zauważyć w 1993 roku odnośnie środka transportu z którego korzystali turyści z krajów Beneluksu przyjeżdżający do Polski to przede wszystkim znaczny wzrost odsetka turystów przyjeżdżających samochodem, a spadek udziału podróży samolotem.

Nie potwierdza się zauważone wcześniej zjawisko, że najpopularniejszym środkiem transportu, z którego korzystali przyjeżdżający do nas mieszkańcy krajów Beneluksu był samolot.

Belgowie przyjeżdżający do Polski ponad dwukrotnie częściej (28%) niż Holendrzy (13%) korzystają z samolotu, a znacznie rzadziej (53%) niż oni (72%) z samochodu.

Według GUS-u samolotem do Polski przyleciało 9,2% Holendrów.

g) Struktura przyjazdów według sposobu spędzania czasu w Polsce

Dość licznie mieszkańcy krajów Beneluksu spędzają czas w miastach (38%). Ponadto lubią oni spędzać czas w górach (12%) oraz objeżdżając Polskę (12%). Mniej popularne są u nich pobyty na wsi (5%), nad morzem (4%) oraz w lasach nad jeziorami (2%).

Tabela 13

Sposób spędzania czasu w Polsce przez turystów z krajów Beneluksu w latach 1992-93 (w %)

Sposób spędzania czasu w Polsce	1992	1993	Zmiana udziału
W miastach	43	38	-5
Pobyt w górach	4	12	8
Nad morzem	0	4	4
W lasach nad jeziorami	1	2	1
Pobyt na wsi	6	5	-1
Objazd po kraju	19	12	-7
Turystyka kwalifikowana	0	0	0
Inne	17	26	9
Brak danych	9	2	-7

Źródło: j.w.

W 1993 roku w porównaniu z 1992 rokiem można zaobserwować spadek zainteresowania przez turystów z krajów Beneluksu poznaniem Polski (spadek zainteresowania objazdami i pobytami w miastach), coraz częściej natomiast Holendrzy i Belgowie przyjeżdżają do Polski odpoczywać - wzrost zwłaszcza pobytów w górach i nad morzem.

Belgowie liczniej (42%) niż Holendrzy (34%) odwiedzają miasta w Polsce.

3. Odwiedzane miasta

Do najczęściej odwiedzanych miast przez mieszkańców krajów Beneluksu przyjeżdżających do Polski należą: Warszawa (35%), Gdańsk (19%), Kraków (17%) i Katowice (15%). Odwiedzali oni również, ale już znacznie rzadziej Wrocław (11%), Poznań (9%), Szczecin (7%) oraz Łódź (4%). Najrzadziej odwiedzano: Lublin (4%), Częstochowę (3%) i Białystok (2%).

Tabela 14

Przyjazdy z krajów Beneluksu według odwiedzanych miast w latach 1992-93 (w %)

Odwiedzane miasta	1992	1993	Zmiana udziału
Gdańsk	13	19	6
Szczecin	6	7	1
Wrocław	3	11	8
Łódź	3	4	1
Poznań	20	9	-11
Kraków	25	17	-8
Warszawa	55	35	-20
Katowice	6	15	9
Białystok	0	2	2
Lublin	0	4	4
Częstochowa	7	3	-4

Źródło: j.w.

W 1993 roku znacznie spadł odsetek turystów odwiedzających Warszawę, Poznań i Kraków, a wzrósł odsetek turystów odwiedzających Gdańsk, Wrocław i Katowice.

W 1993 roku więcej Belgów (45%) niż Holendrów (30%) odwiedzało Warszawę, a więcej Holendrów (20%) niż Belgów (6%) odwiedzało Katowice.

Pozostałe miasta Polski odwiedzane były zarówno przez turystów z Belgii jak i z Holandii w podobnym stopniu.

4. Przeciętna długość pobytu

Mieszkańcy krajów Beneluksu średnio przebywali w Polsce około 6 nocy, a więc o jedną noc dłużej niż w 1992 roku.

Pod względem długości pobytu w Polsce mieszkańcy krajów Beneluksu zajęli piąte miejsce po Amerykanach (17 nocy), Skandynawach (6,8), Francuzach (6,4) i Ukraińcach (6,1).

Największy udział w turystycznym ruchu przyjazdowym do Polski z krajów Beneluksu mają osoby przebywające w Polsce od 1 do 2 noclegów (39%), następnie przebywające od 5 do 14 noclegów (37%) oraz przebywające od 3 do 4 noclegów (16%). Na więcej niż 14 noclegów przyjechało 8% mieszkańców krajów Beneluksu.

W 1993 roku zwiększył się udział turystów przyjeżdżających na 1-2 noclegi oraz na 5-14 noclegów i na dłużej, a spadł odsetek turystów przyjeżdżających na 3-4 noce.

Średni czas pobytu w Polsce Belgów jak i Holendrów jest bardzo podobny. Różnice występuje tylko takie, że w przypadku Belgii największy udział w turystycznym ruchu przyjazdowym mają osoby przebywające w Polsce od 5 do 14 nocy (41%), a w przypadku Holandii osoby przebywające w Polsce od 1 do 2 nocy (42%).

Na podstawie badań ankietowych przeprowadzonych przez Instytut Turystyki na przejściach granicznych dotyczących wydatków turystów zagranicznych wyjeżdżających z Polski możemy prześledzić jak wyglądała średnia długość pobytu w różnych segmentach rynku.

Zobaczmy to na przykładzie Holandii.

W zależności od tego z kim Holendrzy przyjeżdżają do Polski, najdłużej przebywają turyści przyjeżdżający z rodziną lub znajomymi (9 dni), a najkrócej ci którzy przyjeżdżają samotnie (6 dni).

Uwzględniając cel podróży to najdłużej przebywali turyści, którzy przyjeżdżali w celach turystyczno-prywatnych (11 dni), a najkrócej ci, którzy byli w Polsce w celach służbowo-handlowych (5 dni).

W zależności od tego kto był organizatorem przyjazdu, to najdłużej przebywali w Polsce ci którzy przyjechali na wycieczkę z biurem podróży (18 dni), a najkrócej osoby przyjeżdżające indywidualnie na zaproszenie instytucji (5 dni).

W zależności od rodzajów noclegów najdłużej przebywali Holendrzy zatrzymujący się w mieszkaniach prywatnych (11 dni), a najkrócej mieszkający w kwaterach prywatnych lub pensjonatach (5 dni).

W zależności od środka transportu najdłużej przebywali turyści przyjeżdżający autokarem (19 dni), a najkrócej ci którzy przylecieli samolotem (4 dni).

W zależności od regionu w jakim przebywali to najdłużej przebywali turyści spędzający czas w górach (12 dni) i na wybrzeżu (12 dni), a najkrócej na Śląsku (5 dni).

Podsumowując analizę struktury przeciętnej długości pobytu według segmentów rynku możemy stwierdzić, że najdłużej w Polsce przebywali Holendrzy przyjeżdżający do naszego kraju autokarem (19 dni), z wycieczką organizowaną przez biuro podróży (18 dni), przebywający w górach i na wybrzeżu (12 dni), przyjeżdżający w celach turystyczno-prywatnych (11 dni) i zamieszkujący w mieszkaniach prywatnych (11 dni).

Natomiast najkrócej przebywali w Polsce Holendrzy, którzy przylecieli samolotem (4 dni), w celach służbowo-handlowych (5 dni), indywidualnie na zaproszenie instytucji (5 dni), zamieszkujący w kwaterach prywatnych i pensjonatach (5 dni) oraz przebywający na Śląsku (5 dni).

5. Źródła informacji turystów o możliwości pobytu turystycznego w Polsce.¹

Najważniejszym źródłem informacji turystów holenderskich i belgijskich o możliwości pobytu turystycznego w Polsce są agencje, biura turystyczne i touroperatorzy, którzy w swoich katalogach oprócz ofert podają wiele krótkich informacji i Polsce, o możliwościach zakwaterowania, wyżywienia i innych przydatnych informacji przy wyjazdach do Polski.

¹Informacje uzyskane w wyniku rozmowy z przedstawicielem NOIT w Amsterdamie p. H. Radecką-Mikulicz.

Ponadto bardzo ważnym źródłem informacji zarówno w Belgii jak i w Holandii jest Narodowy Ośrodek Informacji Turystycznej NOIT w Amsterdamie i jego filia w Brukseli. Prowadzi on szeroką działalność promocyjną i informacyjną między innymi zaopatruje agencje turystyczne w oferty polskich biur podróży, rozprowadza wydawnictwa: różnego rodzaju prospekty i foldery, udziela informacji telefonicznych, zaopatruje prasę w materiały promocyjne, uczestniczy w targach turystycznych.

Ponadto istotnym źródłem informacji o naszym kraju jest ANWB - Royal Dutch Touring Club, organizacja zajmująca się turystyką kołową. ANWB w swoich wydawnictwach również zamieszcza liczne informacje o Polsce.

Źródłem informacji o Polsce zarówno w Belgii jak i w Holandii jest jeszcze prasa t.j. gazety i magazyny turystyczne oraz prasa zawodowa (przeznaczona głównie dla organizatorów turystyki), w której ukazują się artykuły napisane w wyniku study-tour dziennikarzy. Narodowy Ośrodek często pomaga w zorganizowaniu takiego pobytu w Polsce, a dziennikarze jadą na koszt swojej gazety.

Popularne jest również zdobywanie informacji poprzez rozmowy ze znajomymi i przyjaciółmi, którzy byli w Polsce, opowiadają o tym i zachęcają. To przekazywanie drogą ustną doświadczeń często wpływa na podjęcie pozytywnej decyzji o spędzeniu urlopu w naszym kraju.

Pozytywne opinie o Polsce przekazywane przez tych, którzy już ją odwiedzili jest najlepszą promocją naszego kraju.

6. Przeciętne wydatki

Na podstawie badań ankietowych Instytutu Turystyki można przedstawić wielkość wydatków ponoszonych przez turystów holenderskich i belgijskich podczas pobytu w Polsce.

Holender wydawał średnio na osobę w Polsce w 1993 roku ogółem mniej niż w 1992 roku. Wielkość tych wydatków spadła z 287 USD w 1992 roku do 242 USD w 1993 roku, a więc o 16%. Spadły również wydatki dzienne z 42 USD do 28 USD, a więc o 33%.

Belgowie wydawali średnio na osobę w Polsce w 1993 roku mniej niż Holendrzy, bo 174 USD (1992 - 258 USD). Również ich wydatki na osobę dzienne były niższe i wynosiły 22 USD (1992 - 28 USD).

Znacznie więcej od Holendrów i Belgów wydają turyści z USA, Wielkiej Brytanii, Rosji (wynika to prawdopodobnie z faktu, że do Polski przyjeżdżają oni dokonywać dużych zakupów zaopatrzeniowych), Finlandii i Włoch.

Również wydatki Holendrów i Belgów na osobę dziennie nie są wysokie. Należą obok wydatków na osobę dziennie Niemców do jednych z najniższych w Polsce (poza wydatkami turystów z byłych krajów socjalistycznych).

7. Wpływy dewizowe Polski z tytułu przyjazdów turystycznych z krajów Beneluksu

Wpływy dewizowe Polski z zagranicznej turystyki przyjazdowej² w 1993 roku zostały określone na podstawie wyników badań ankietowych przeprowadzonych przez Instytut Turystyki na przejściach granicznych Polski w 1993 roku dotyczących wydatków turystów zagranicznych w Polsce. Ponadto wykorzystane zostały dane Straży Granicznej o wielkości i strukturze przyjazdów cudzoziemców do Polski w 1993 roku oraz informacje NBP o wielkości wpływów z eksportu usług turystycznych.

Na podstawie średnich wydatków na 1 osobę oraz liczby przyjazdów z krajów Beneluksu oszacowana została ogólna suma wydatków Holendrów i Belgów w Polsce, a co za tym idzie struktura wpływów z tego tytułu. Wydatki dewizowe w Polsce turystów z Holandii wyniosły 46 mln USD, co stanowiło 1,1% wszystkich wpływów dewizowych z tytułu przyjazdów do Polski, natomiast turystów z Belgii wyniosły 14 mln USD, co stanowiło 0,3% wszystkich wpływów dewizowych z tytułu przyjazdów do Polski.

Ogółem wpływy dewizowe z krajów Beneluksu wyniosły 60 mln USD, co stanowiło 1,4% wszystkich wpływów dewizowych od turystów zagranicznych.

Ale nie są to wpływy do budżetu państwa, lecz kwoty pochodzące z wydatków w Polsce. Wpływy te są wyższe jeszcze o kwoty, które wpłynęły do Polski od biur podróży i przewoźników polskich.

Ponad 80% wpływów pochodzi od podróżnych z krajów sąsiednich, z tym, że dominacja Niemiec jest tu bardzo wyraźna.

² Kuszewska R., Wpływy dewizowe Polski z turystyki przyjazdowej w 1993 roku, Instytut Turystyki, Warszawa 1994

8. Atrakcje turystyczne Polski w opinii turystów z krajów Beneluksu

Na podstawie informacji uzyskanych z Narodowego Ośrodka Informacji Turystycznej z Amsterdamu wiadomo, że dla Holendrów najbardziej atrakcyjna jest Polska południowa, a szczególnie region Polski południowo-zachodniej. Szczególnym zainteresowaniem cieszą się Karkonosze, zwłaszcza zimą. Dużym zainteresowaniem cieszy się również Kraków.

W NOIT Holendrzy pytają o wszystkie regiony w Polsce.

Belgowie również interesują się Polską południową, głównie Tatrami oraz Krakowem.

Również badania Instytutu Turystyki wskazują, że góry i pogórza obok centrum są rejonami najczęściej odwiedzanymi przez turystów z krajów Beneluksu. Zainteresowanie tymi terenami znacznie wzrosło w ostatnim okresie.

Do największych atrakcji dla turystów z Holandii i Belgii należą również duże miasta: Warszawa, Gdańsk, Kraków i Katowice oraz objazdy po Polsce.

Również z informacji uzyskanych z Narodowego Ośrodka Informacji Turystycznej w Amsterdamie wynika, że w Ośrodku rzadko zgłaszane są skargi związane z wyjazdem do Polski. Prawdopodobnie dzieje się tak dlatego, że Holendrzy oczekują w Polsce czegoś gorszego. Jeżeli są skargi to jest ich bardzo niewiele i dotyczą: przejść granicznych, trudności w porozumieniu, bezpieczeństwa i wymuszania mandatów przez policję.

Z badań Instytutu Turystyki wiemy, że turyści z krajów Beneluksu krytykując różne aspekty podróży i pobytu w Polsce najczęściej wskazują zły stan sanitarny (25%) oraz uciążliwy dojazd (19%). Krytykowane są również wysokie koszty pobytu (16%) oraz niski standard usług: hotelowych, gastronomicznych i transportowych (15%).

Znacznie rzadziej narzekano na brak informacji (12%), na brak atrakcji turystycznych (8%) oraz na organizację podróży lub pobytu (7%).

Niczego nie krytkowało 19% turystów (w 1992 roku - 28%).

W porównaniu z rokiem poprzednim znacznie częściej krytykowano koszty pobytu oraz brak atrakcji turystycznych.

Zmalał natomiast odsetek osób krytykujących uciążliwy dojazd, niski standard usług i stan sanitarny.

Jako ostrzeżenie należy potraktować malejący odsetek osób niczego nie krytykujących i osób deklarujących zamiar ponownego odwiedzenia naszego kraju.

Belgowie częściej (21%) niż Holendrzy (11%) krytykowali koszty pobytu w Polsce oraz organizację tego pobytu (14%, 4%). Holendrzy (23%) natomiast częściej niż Belgowie (13%) krytykowali uciążliwy i daleki dojazd do naszego kraju.

Pozostałe aspekty pobytu w Polsce były w jednakowym stopniu krytykowane zarówno przez Belgów jak i Holendrów.

Niczego nie krytykowało podczas pobytu w Polsce taki sam procent Belgów i Holendrów.

Tabela 15

Krytykowane aspekty podróży i pobytu przez turystów z krajów Beneluksu (w %)

Krytykowane aspekty w Polsce	Lata		Zmiana udziału
	1992	1993	
Koszty pobytu	4	16	12
Uciążliwy dojazd	23	19	-4
Organizacja podróży lub pobytu	4	7	3
Brak atrakcji turystycznych	4	8	4
Brak informacji	15	12	-3
Niski standard usług	22	15	-7
Stan sanitarny	31	25	-6
Inne	11	4	7
Niczego nie krytykowano	28	19	-9

Źródło: j.w.

75% badanych w 1993 roku wyraziło chęć powtórnego odwiedzenia Polski (spadek w stosunku do roku 1992 o 8%).

Znacznie więcej Holendrów (82%) niż Belgów (64%) deklaruje chęć powtórnego odwiedzenia Polski.

III. Turystyka zorganizowana do Polski

1. Przyjazdy do Polski za pośrednictwem biur podróży. Polska oferta na rynku krajów Beneluksu

Przyjazdy do Polski za pośrednictwem biur podróży

Według badań Instytutu Turystyki 21% turystów z krajów Beneluksu przyjechało do Polski za pośrednictwem biur podróży (w 1992 roku - 24%).

Dotkliwy spadek zanotowano wśród przyjazdów w pełni zorganizowanych.

Udział przyjazdów grupowych (wycieczek zorganizowanych przez biuro podróży) wynosił w 1993 roku 5% wszystkich przyjazdów do Polski, a więc znacznie spadł w porównaniu z 1992 rokiem, kiedy stanowiły one 15%. Pozostałe 16% to przyjazdy indywidualne zorganizowane przez biuro podróży, na przykład korzystanie tylko z niepełnego pakietu usług biura, jak rezerwacja hotelowa, lotnicza itp. Ich udział w porównaniu z 1992 rokiem wzrósł w 1993 r. z 9% do 16%.

Porównując upodobania Belgów i Holendrów do wyjazdów zorganizowanych przez biura podróży należy zwrócić uwagę, że Belgowie trzykrotnie częściej (9%) niż Holendrzy (3%) przyjeżdżają do Polski na wycieczki zorganizowane przez biura podróży. Belgowie także ponad dwukrotnie częściej niż Holendrzy (25 i 12%) przyjeżdżają do Polski indywidualnie, ale za pośrednictwem biur.

Polska oferta na rynku krajów Beneluksu

Charakterystyczną cechą, a zarazem mocną stroną polskiej oferty na rynku krajów Beneluksu jest przedstawianie coraz większej liczby ofert w katalogach najważniejszych touroperatorów działających na tym rynku. W katalogach pięciu spośród sześciu największych touroperatorów znajdują się oferty podróży do Polski. Z szóstym, największym tourooperatorem trwają rozmowy przedstawiciela NOIT w Amsterdamie o umieszczeniu polskiej oferty w katalogu.

Słabą stroną polskiej oferty jest to, że zarówno Belgowie jak i Holendrzy oczekują taniej bazy noclegowej typu pensjonaty czy bungalowy, której w Polsce jest za mało. Ponadto szukają oni aktywnego wypoczynku na łonie natury, a tego typu oferty występują zbyt rzadko.

Sytuacja ta ulega wprawdzie zmianie, ale ciągle jeszcze zbyt wolno. Zbyt mało jest propozycji typu: wczasy w siodle, wyprawy rowerowe czy spływy kajakowe, bardzo pożądanym przez turystów z Holandii i Belgii.

Bardzo ważne jest to zróżnicowanie polskiej oferty, ale jeszcze ważniejsze jest zamieszczenie jej odpowiednio wcześniej w katalogach touroperatorów. W przypadku Holandii pierwsze rozmowy powinny być prowadzone najpóźniej w marcu roku poprzedzającego ofertę, a oferty powinny być zamieszczane w drugiej połowie czerwca. W przypadku Belgii pożądanym jest, aby pierwsze rozmowy były prowadzone na rok wcześniej przed wakacjami, a oferta, była zamieszczana we wrześniu.

Oferta przedstawiona na przykład przez największe polskie biuro podróży "Orbis" na rynku krajów Beneluksu obejmuje zarówno turystykę grupową, jak indywidualną. Turystyka grupowa to "objazdówki" głównie trasą Warszawa-Kraków-Częstochowa-Zakopane lub Warszawa-Kazimierz-Lublin-Kraków oraz w niewielkim stopniu Warszawa-Wrocław i Warszawa-Poznań. Bardzo rzadko organizowane są wyjazdy na północ. Najkrótsze "objazdówki" są organizowane na 7 dni.

W ramach turystyki grupowej organizowana jest również turystyka pobytowa, 7-10-dniowa, głównie w południowo-wschodniej i południowo-zachodniej Polsce oraz w Tatrach.

Na przykład w czerwcu 1994 roku przyjęto 6 grup z Belgii.

Drugą formą turystyki oferowaną przez Orbis jest turystyka indywidualna. Są to pobyty w pensjonatach i przyjazdy własnymi samochodami z camperami na campingi, głównie w Sudety, do Zakopanego, w Wysokie Tatry, do zachodniej Polski i na Mazury.

W ubiegłych latach turystyka indywidualna obejmowała przeważnie tylko rezerwację hotelu i na tym kończyło się zamawianie usług w biurze podróży. Obecnie zakres tych zamówień jest większy. Dotyczą one często również korzystania z usług pilota, wynajęcia samochodu i rezerwacji pociągu.

Ponadto oferowane są przyjazdy specjalistyczne w zależności od zainteresowań i potrzeb, takie jak oglądanie zabytków architektury, na przykład zamków w Polsce.

Co roku Orbis przygotowuje i wysyła wiele ofert z zakresu turystyki kwalifikowanej do różnych biur podróży. Niestety, zainteresowanie tego typu ofertą jest bardzo niewielkie. Przychodzi na nią mało zamówień. Czasem się zdarza, że specjalistyczne biura składają zamówienia, ale zasadniczo starają się omijać pośrednictwo biur podróży. Generalnie cała turystyka dąży do tego, by omijać pośrednika.

Wysyłane oferty z zakresu turystyki kwalifikowanej obejmują cały zestaw propozycji typu: zwiedzanie parków narodowych (Białowieski, Pieniński, Tatrzański), wędrówki górskie Gorce-Pieniny, spływy kajakowe, *Eco-trips* (grupy ekologiczno-przyrodnicze) np. na bagna Biebrzańskie, jazda konna w pd.- zachodniej Polsce, foto-safari, grupy żeglarskie, *Natur-Reisen* oraz pielgrzymki, np. do Częstochowy czy Niepokalanowa.

Drugim przykładem biura podróży organizującego w dużym zakresie turystykę przyjazdową z krajów Beneluksu jest biuro Kampio, działające głównie we współpracy z kontrahentami zagranicznymi. Biuro to przygotowuje głównie oferty "objazdówek" po całej Polsce dla grup autokarowych, tj. trasy od Szczecina i Gdańska przez Warszawę do Częstochowy i Krakowa. Przygotowuje również oferty pobytowe, głównie w Zakopanem, oferty turystyki specjalistycznej i kwalifikowanej tj. rowerowej, kajakowej, *Natur-Reisen*, oraz programy dla grup przylatujących samolotem. Obejmują one Pomorze, Mazury i Bieszczady. Oferty biura Kampio są przeznaczone zarówno dla dorosłych, jak i dla młodzieży.

Generalnie, przygotowując ofertę dla rynku krajów Beneluksu należy sobie zdawać sprawę, że zarówno Belgowie jak i Holendrzy są bardzo wymagającymi klientami toteż świadczenia muszą być odpowiedniej jakości.

2. Najważniejsze biura organizujące wyjazdy z krajów Beneluksu do Polski, najważniejsze polskie biura przyjmujące turystów z krajów Beneluksu

Do najważniejszych biur podróży i touroperatorów organizujących między innymi wyjazdy z krajów Beneluksu do Polski należą:

- De Jong
- Holland International
- Hotelplan
- Kras
- Oad Reizen
- Vernu

Biura podróży i touroperatorzy zajmujący się turystyką specjalistyczną w tym również do Polski:

- Anders Reisen
- Escape Sports
- Europabus
- Interhome

Ponadto na rynku krajów Beneluksu działa touroperator specjalizujący się w organizowaniu turystyki do Polski o nazwie Polska.

W ostatnim okresie pojawiło się w Holandii nowe biuro podróży prowadzone przez Polkę (p. Krystyna Mamińska) organizujące tylko wyjazdy do Europy Wschodniej (Czechy, Słowacja, Litwy, Węgry) w tym również do Polski. Jest to biuro Nowe Travel (Orthenseweg 22, 5212 XB's-Hestogenbosch).

Najważniejsze polskie biura podróży przyjmujące turystów z Holandii (z liczbą obsłużonych turystów w 1993 roku)

1. PBP Orbis, Warszawa	4 662
2. "Interferie" Spółka z o.o., Lublin	140
3. "Esperanto-Servis" Spółka z o.o., Białystok	5
4. HERKULES EXPRESS Biuro Turystyczno-Handlowe J. Bondarczuk, Słupsk	40
5. "PAWEŁ" Biuro Usług Turystycznych Paweł Korzeniowski, Poznań	25
6. Biuro Turystyki Zagranicznej PTTK, Kraków	48
7. Firma "STAR-TUR" Spółka z o.o., Stary Sącz	10
8. Wojewódzkie Przedsiębiorstwo Turystyczne w Likwidacji, Chełm	76
9. Wojewódzkie Przedsiębiorstwo Gosp. Turystycznej "Karkonosze", Jelenia Góra	557
10. Agencja Turystyki "AGROTUR" Zdzisław Kosikowski, Stargard Szczeciński	70
11. "LAUER" BIURO PODRÓŻY Wojciech Lauer, Gdańsk	18
12. Biuro Przewozów "MINI-TRANS" Spółka z o.o., Opole	8
13. "CLIFF-TOUR" Biuro Turystyki Sp. z o.o., Gdańsk	10
14. Biuro Turystyczne "MART-TOUR" s.c. M. i K. Neubert, Gdynia	10
15. Polskie Biuro Podróży "ORBIS" Sp. z o.o. Oddział Olsztyn, Olsztyn	170

16. Turystyczna Agencja Usługowa "TAU" Spółka z o.o., Warszawa	36
17. KAMPIO sp. z o.o., Pruszków	2 000
18. Biuro Podróży i Turystyki "Almatur-Polska" Sp. z o.o., Warszawa	250
19. IFB-Culture Travel Service, Warszawa	11
20. Biuro Turystyki ZNP "LOGOSTOUR" Sp. z o.o. Oddział Warszawski, Warszawa	4
21. PTTK Oddział Miejski im. M. Sydowa Biuro Obsługi Ruchu Turyst., Toruń	100
22. "GDAŃSK-TOURIST" Sp. z o.o., Gdańsk	360
23. SPORTS-TOURIST Spółka z o.o., Warszawa	493
24. PERFECT POLAND Sp. z o.o., Warszawa	1 400
25. "Quick Tour" s.c. K. Cieślak M. Wyrwińska-Cieślak, Kraków	120
26. DEXTER Spółka z o.o., Kraków	47
27. Biuro Podróży lic. ORBIS, Kłodzko	11
28. Spółdzielnia Turystyczno-Usługowa "Syrena", Włoszakowice	301
29. PTTK Biuro Obsługi Ruchu Turystycznego, Częstochowa	146
30. Prywatne Biuro Podróży SINDBAD Ryszard Wójcik, Opole	45
31. Ogólnokrajowa Spółdzielnia Turystyczna "Gromada"-ZARZĄD, Warszawa	59

**Najważniejsze polskie biura podróży przyjmujące turystów z Belgii
(z liczbą obsłużonych turystów w 1993 roku)**

1. PBP Orbis, Warszawa	2824
2. Przedsiębiorstwo Zwiaskowe SOLTUR Sp. z o.o., Kraków	110
3. Biuro Turystyczno-Handlowe "Malwa", Wrocław	160
4. "HARCTUR" Spółka z o.o., Radom	40
5. HERKULES EXPRESS Biuro Turystyczno-Handlowe J. Bondarczuk, Słupsk	40
6. Wojewódzkie Przedsiębiorstwo Turystyczne w Likwidacji, Chełm	37
7. Wojewódzkie Przedsiębiorstwo Gosp. Turystycznej "Karkonosze" Jelenia Góra	176
8. "LAUER" Biuro Podróży Wojciech Lauer, Gdańsk	7
9. "CLIFF-TOUR" Biuro Turystyki Sp. z o.o., Gdańsk	4
10. Biuro Turystyczne "PIKNIK", Gdów	100
11. Biuro Turystyczne "MART-TOUR" s.c. M. i K. Neubert, Gdynia	20

12. "ELECT" Sp. z o.o., Warszawa	50
13. Biuro Podróży i Turystyki "Almatur-Polska" Sp. z o.o., Warszawa	350
14. IFB-Culture Travel Service, Warszawa	2
15. Biuro Turystyki ZNP "LOGOSTOUR" Sp. z o.o. Oddział Warszawski, Warszawa	60
16. "GDAŃSK-TOURIST" sp. z o.o., Gdańsk	40
17. PERFECT POLAND Sp. z o.o., Warszawa	200
18. "Quick Tour" s.c. K. Cieślak M. Wyrwińska-Cieślak, Kraków	40
19. DEXTER Spółka z o.o., Kraków	5

3. Przewoźnicy i ich rola na rynku

Połączenia lotnicze

Połączenia lotnicze między Holandią a Polską obsługiwane są przez Polskie Linie Lotnicze LOT i holenderskie Linie Lotnicze KLM.

Polskie Linie Lotnicze LOT oferują następujące regularne połączenia lotnicze między Holandią a Polską:

Amsterdam-Warszawa (codziennie wieczorem)

Amsterdam-Gdańsk (codziennie wieczorem)

Amsterdam-Wrocław (codziennie wieczorem)

Holenderskie Linie Lotnicze KLM oferują natomiast regularne codzienne (rano) połączenia lotnicze między Amsterdamem a Warszawą.

Połączenia lotnicze między Belgią a Polską obsługiwane są przez Polskie Linie Lotnicze LOT i Belgijskie Linie Lotnicze Sabena.

Polskie Linie Lotnicze LOT oferują następujące regularne połączenia lotnicze między Belgią a Polską:

Bruksela-Warszawa (6x w tygodniu rano)

Bruksela-Gdańsk (5x w tygodniu rano)

Bruksela-Katowice (2x w tygodniu rano)

Bruksela-Kraków (3x w tygodniu rano)

Bruksela-Rzeszów (1x w tygodniu rano)

Bruksela-Wrocław (5x w tygodniu rano)

Belgijskie Linie Lotnicze Sabena oferują natomiast regularne codzienne (południowe) połączenia lotnicze między Brukselą a Warszawą.

Lot posiada na terenie Belgii i Holandii swoje przedstawicielstwa, które mieszczą się w Brukseli i Amsterdamie.

Połączenia kolejowe

Polskie Koleje Państwowe oraz Koleje Belgijskie oferują jedyne połączenie między tymi dwoma krajami na trasie Bruksela-Warszawa, przez Düsseldorf, Kolonię, Hanower. Jest to pociąg pospieszny objęty całkowitą rezerwacją z miejscami siedzącymi oraz leżącymi: kuszetki i sypialne. Podróż trwa 18 godzin.

Natomiast między Holandią a Polską nie ma bezpośredniego połączenia kolejowego.

Połączenie kolejowe między Polską a krajami Beneluksu nie odgrywa zbyt wielkiej roli w rozwijaniu ruchu turystycznego między tymi krajami.

Połączenia autobusowe

W ostatnich latach nastąpił bardzo duży rozwój komunikacji autobusowej między krajami Beneluksu a Polską.

Między Belgią i Holandią a Polską istnieją cztery regularne linie licencjonowane. Z trzema z nich (Perfect, Eurolinie, Orbis) NOIT w Amsterdamie utrzymuje stały kontakt.

Sprawą regularnych połączeń autobusowych między Holandią a Polską na trasie Amsterdam-Warszawa przez Utrecht i Brekę zajmują się następujące firmy przewozowe:

- Orbis Transport - trzy razy w tygodniu
- Anna Travel - trzy razy w tygodniu
- Holiday Travel - trzy razy w tygodniu
- Perfect - dwa razy w tygodniu
- East Europe Line - raz w tygodniu
- Eurotravel - raz w tygodniu

Ponadto do Amsterdamu i Rotterdamu kursują autokary takich firm przewozowych jak Sovpolda, Chrobot Reisen, FWP, Arco Lines, Polka Service-Paryż, Comfort Lines, Opek, Euroline, Victor.

Na trasie Bruksela-Warszawa przez Antwerpią kursują regularnie autokary obsługiwane przez następujące firmy przewozowe:

- Orbis Transport - trzy razy w tygodniu
- Anna Travel - trzy razy w tygodniu
- Holidey Travel - trzy razy w tygodniu
- Sovpolda - raz w tygodniu

Ponadto do Belgii kursują autokary firm: Chrobot Reisen, FWP, Perfect, Arco Lines, Polka Service-Paryż, Comfort Lines, Opek, Euroline, Victor.

IV. Wyjazdowy ruch turystyczny z Polski do krajów Beneluksu

Na podstawie szacunków Instytutu Turystyki Polacy zrealizowali w 1993 roku 1,4 mln podróży do krajów Beneluksu (800 tys. do Holandii, 600 tys. do Belgii). Było to o 200 tys. mniej niż w 1992 roku. Holandia zajęła pod względem wyjeżdżających Polaków ósme miejsce, a Belgia dziesiąte. Ogółem wyjeżdżający do tych krajów stanowili 4,4% wszystkich wyjeżdżających za granicę.

Jak wykazały przeprowadzone badania do Holandii wyjeżdżali głównie mężczyźni (71%). Byli to przeważnie ludzie młodzi. 55% z nich nie przekroczyło 34 roku życia, a najczęściej były to osoby między 25-34 rokiem życia (41%).

Badani turyści w większości legitymują się wykształceniem średnim (62%). Ponad 63% osób pracowało na stałe, a 18% nie pracowało i nie uczyło się.

Wyniki badań wskazują, iż wyjeżdżający do Holandii w 1993 roku, to głównie mieszkańcy dużych miast (powyżej 30 tys. mieszkańców), w badaniu stanowili oni 63%. Mieszkańcy małych miast stanowili ok. 30%, a mieszkańcy wsi zaledwie 8%.

Również do Belgii wyjeżdżali głównie mężczyźni (73%), ludzie młodzi, bo 46% z nich nie przekroczyło 34 roku życia, a najczęściej były to osoby między 25-34 rokiem życia (34%). Badani turyści w większości również legitymowali się wykształceniem średnim (46%). Ponad 69% osób pracowało na stałe, a 18% nie pracowało i nie uczyło się.

Wyniki badań wskazują, iż wyjeżdżający do Belgii w 1993 roku to podobnie jak wyjeżdżający do Holandii głównie mieszkańcy dużych miast (63%). Mieszkańcy małych miast stanowili ok. 29%, a wsi 7%.

V. Synteza. Wnioski. Wskazania dotyczące promocji turystycznej Polski na rynku krajów Beneluksu

1. Synteza

Zarówno Holendrzy, jak i Belgowie odznaczają się ogromnym zamiłowaniem do podróżowania, zarówno po swoich krajach, jak i za granicę. Znaczna większość tych wyjazdów przypada na Europę. Kraje, do których najczęściej wyjeżdżają, to Francja, Niemcy, Hiszpania i Włochy.

Na przestrzeni pięciu lat (1988-1993) nastąpił czterokrotny wzrost liczby przyjazdów do Polski z krajów Beneluksu. W 1993 roku przyjechało 269 tys. osób, co stanowiło 0,4% wszystkich przyjazdów do Polski. Jednak w porównaniu z 1992 rokiem nastąpił niewielki spadek liczby przyjazdów ogółem z krajów Beneluksu (o 1,4%) ze względu na mniejszą liczbę przyjazdów z Belgii (o 15%).

Średnio turyści z krajów Beneluksu spędzili w Polsce w 1993 roku 6 noclegów, a więc o jedną noc więcej niż w 1992 roku. Pod względem długości pobytu w Polsce zajęli piąte miejsce. Systematycznie rośnie udział długich pobytów (5-14 noclegów).

Najdłużej przebywali w Polsce turyści z krajów Beneluksu przyjeżdżający autokarem, z wycieczką organizowaną przez biuro podróży, przyjeżdżający w celach turystyczno-prywatnych.

Bardzo wielu turystów z tych krajów przyjeżdża wielokrotnie. Po raz co najmniej czwarty było ich w Polsce aż 38%, z trzecią - 15%, z drugą - 23%, z pierwszą - 25%. Występują pod tym względem znaczne różnice między Belgami i Holendrami. Znacznie więcej Belgów (34%) niż Holendrów (19%) przyjechało do Polski z pierwszą wizytą lub drugą wizytą (37%, 15%). W wypadku Holendrów dominują przyjazdy do Polski kolejny już raz, szczególnie czwarty (44%).

Przeważają pobyty organizowane indywidualnie (ponad połowa). Nadal spada udział przyjazdów zorganizowanych przez biura podróży.

Turyści z Beneluksu przyjeżdżają głównie dla wypoczynku i rozrywki (27%) oraz w celu załatwiania interesów (22%). W 1993 roku wzrósł udział przyjazdów wypoczynkowych, a spadł - przyjazdów w celu poznania naszego kraju i kultury oraz na zakupy. Ponad połowa (55%) turystów określa swój pobyt jako prywatno-turystyczny. Reszta to przyjazdy w interesach (24%) i tranzyt (21%).

Najczęściej odwiedzano centrum kraju (47%) oraz góry i tereny podgórskie (32%), gdzie przyjeżdżano częściej niż w roku poprzednim. Spadła pularność centrum kraju.

Turyści z Beneluksu nocują głównie w hotelach (choć w 1993 r. zanotowano 7% spadku) oraz w mieszkaniach rodziny lub znajomych (wzrost zainteresowania w 1993 r.).

Jako środek transportu zdecydowanie dominuje samochód osobowy (wzrost z 39% w 1992 r. do 66% w 1993 r.); maleje udział podróży samolotowych.

Turyści z Beneluksu dość licznie spędzają czas w miastach (38%) i w górach (12%). W 1993 r. więcej turystów niż w poprzednim roku przebywało w górach i nad morzem. Do najczęściej odwiedzanych miast należały: Warszawa (35%), Gdańsk (19%) i Kraków (17%).

W 1993 roku wśród przybyłych do Polski turystów z Beneluksu wzrósł udział osób w wieku 35-54 lat.

Belgowie i Holendrzy krytykowali najczęściej w Polsce zły stan sanitarny (25%) oraz uciążliwy dojazd (19%), krytykowano je mniej niż w roku poprzednim. Jako ostrzeżenie należy potraktować malejący odsetek osób niczego nie krytykujących i osób deklarujących zamiar ponownego odwiedzenia naszego kraju. Mimo wszystko 75% badanych wyraziło chęć powtórnego odwiedzenia Polski (spadek o 8% w stosunku do 1992 r.).

Wydatki turystów belgijskich i holenderskich w Polsce nie są zbyt wysokie i wynoszą średnio dziennie na dobę: Belgów - 22 USD, Holendrów - 28 USD, a ogółem na osobę: Belgów - 174 USD, Holendrów - 242 USD. Wpływy dewizowe z tytułu przyjazdów turystów z Beneluksu wyniosły ok. 60 mln USD co stanowiło 1,4% wszystkich wpływów dewizowych z tytułu przyjazdów cudzoziemców do Polski.

2. Wnioski i wskazania dotyczące promocji turystycznej Polski na rynku krajów Beneluksu

Podstawowe cele działalności marketingowej i promocyjnej Polski w Belgii i Holandii to osiągnięcie wzrostu wpływów z turystyki przyjazdowej oraz zwiększenie wykorzystania potencjału turystycznego Polski.

Pierwszy cel należałoby osiągnąć głównie poprzez wzrost wydatków turystów holenderskich i belgijskich w Polsce dzięki zwiększeniu liczby podróżnych z grupy o najwyższych wydatkach, wydłużenie średniego pobytu w Polsce i wzbogacenie oferty o nowe formy, najbardziej pożądane na tym rynku, a więc obejmujące aktywny wypoczynek na łonie natury w czystym środowisku. touroperatorzy muszą zamieszczać atrakcyjne oferty, ponieważ złych nie sprzedadzą.

Aby zwiększyć wykorzystanie potencjału turystycznego Polski, należy odpowiednio dostosować polski produkt turystyczny do potrzeb rynku krajów Beneluksu.

Zarówno Belgowie, jak i Holendrzy wykazują duże zainteresowanie krajami Europy Wschodniej, w tym również Polską. Nie możemy się porównywać z krajami, które mają ciepłe morze lub sąsiadują z krajami Beneluksu. Ale możemy się porównywać z Czechami, Słowacją, Węgrami i krajami dawnego Związku Radzieckiego.

Ciągle jeszcze konkurencyjne są dla nas w oczach mieszkańców krajów Beneluksu Czechy i Węgry. Czechy przyciągają szczególnie swoją stolicą - Pragę, która po Londynie i Paryżu jest stolicą europejską najczęściej odwiedzaną przez Holendrów.

Również pozycja Węgier jest na tamtych rynkach znacznie lepsza niż nasza. Węgry cieszą się na świecie największym zainteresowaniem spośród wszystkich krajów Europy Wschodniej i przyciągnęły do tej pory największą liczbę turystów z zachodniej Europy.

Konieczne są więc skuteczniejsze działania promocyjne Polski na rynku belgijskim i holenderskim, aby stale polepszać tam pozycję naszego kraju.

Można wykorzystać to, że ogólnie zmieniają się oczekiwania i preferencje turystów belgijskich i holenderskich, którzy szukają aktywnego wypoczynku na łonie natury, w czystym środowisku. Można wykorzystać sytuację tę do przygotowania odpowiedniej polskiej oferty na tamte rynki. Słabą stroną polskiej oferty jest między innymi to, że zarówno Belgowie jak i Holendrzy oczekują taniej bazy noclegowej typu pensjonaty czy bungalowy, której w Polsce jest za mało.

Mocną stroną polskiej oferty na rynku krajów Beneluksu jest to, że w coraz większym stopniu figuruje ona w katalogach najważniejszych touroperatorów działających na tym rynku.

Również WTO zauważa pozytywne zjawiska występujące ostatnio w Polsce i mające duże znaczenie dla tworzenia produktu turystycznego. Są to:

- wzrost liczby miejsc noclegowych w związku z budową nowych hoteli
- wzrost lokalnej aktywności w promocji regionalnej
- prywatyzacja hoteli i agencji turystycznych
- bogata oferta dla wszystkich rodzajów klientów
- polepszenie jakości usług gastronomicznych.

Również w zakresie transportu nastąpiły pozytywne zmiany:

- modernizacja wielu przejść granicznych i prowadzących do nich dróg (szczególnie na zachodniej granicy z Niemcami, a więc tej, którą przekraczają Belgowie i Holendrzy)
- otwarcie nowych linii kolejowych EuroCity, co polepszyło komunikację między Polską a wieloma miastami europejskimi
- otwarcie lokalnych lotnisk międzynarodowych

Negatywna zmiana to wzrost cen biletów lotniczych.

Pozytywne zmiany w zakresie działań marketingowych i promocji:

- prezentacja możliwości inwestowania w Polsce na targach międzynarodowych
- utworzenie polskich ośrodków promocyjnych za granicą

Zmiany negatywne:

- zbyt małe wydatki rządowe na promocję Polski na rynkach zagranicznych
- zbyt powolne zmiany wizerunku Polski w krajach zachodnich jako kraju recepcji turystycznej.

Istotną rolę mają do odegrania jednostki badawcze, które powinny systematycznie prowadzić badania marketingowe, zarówno w aspekcie przyjazdów Belgów i Holendrów do Polski, jak i wyjazdów Belgów i Holendrów za granicę.

Ważną rolę w promowaniu Polski może również odegrać Polska Agencja Promocji Turystyki, która powinna opracowywać materiały i zestawy opracowań informacyjno-

promocyjnych o Polsce z myślą o zagranicznych touroperatorach, przewoźnikach, dziennikarzach oraz polskich placówkach przedstawicielskich za granicą. W tym celu PAPT powinna przygotowywać i rozpowszechniać filmy reklamowe, organizować *study-tour* dla dziennikarzy, organizować targi i wystawy, uczestniczyć w nich oraz przygotowywać materiały promocyjne, jak foldery i informatory.

Dużą rolę w promowaniu Polski na rynku krajów Beneluksu powinien również odgrywać Narodowy Ośrodek Informacji Turystycznej w Amsterdamie i jego filia w Brukseli, które już stanowią poważne źródło informacji dla Holendrów o możliwościach pobytu turystycznego w Polsce. NOIT nadal powinien prowadzić szeroką i aktywną działalność promocyjną i informacyjną (m. in. przez zaopatrywanie agencji turystycznych i touroperatorów w oferty polskich biur podróży i materiały promocyjne), rozprowadzać wydawnictwa, udzielać informacji telefonicznych, zaopatrywać prasę w materiały promocyjne, uczestniczyć w targach turystycznych o znaczeniu międzynarodowym i regionalnym, organizować *study tour* dla przedstawicieli mass-mediów i konferencje prasowe.

Bardzo ważne jest, aby przedstawiać touroperatorom bardziej zróżnicowaną ofertę, ale równie ważne jest, aby znalazła się w odpowiednim terminie w katalogach touroperatorów.

Na rynku krajów Beneluksu najlepszą formą promocji, która dociera do turysty indywidualnego, jest promocja w telewizji i prasie. Ponieważ promocja w telewizji jest za droga, pozostaje prasa. Do bezpośredniego klienta dociera się poprzez prasę ogólnodostępną, do fachowców zaś przez prasę zawodową.

PRASA BELGIJSKA

Gazety francuskojęzyczne:

Le Soir

La Meuse

Vers Avenir

Nouvelle Gazette

La Libre Belgique

Gazety flamandzkojęzyczne:

Het Laatste Nieuws

De Standaard

De Morgen

Magazyny turystyczne

Kreo

Touring Club Magazine

Prasa zawodowa

Travel Magazine (co 3 tygodnie, wersje językowe: flamandzka i francuska, nakład łączny 7000 egz.)

Freesun News (miesięcznik, wersje językowe: flamandzka, francuska i angielska, nakład łączny 7000 egz.)

PRASA HOLENDERSKA:

Gazety

De Telegraaf

Nrc Handelsblad

Algemeen Dagblad

Trouw

De Volkskrant

Het Parool

Magazyny turystyczne (wydawnictwa ANWE - Royal Dutch Touring Club)

Kampioen

Reizen

Autokampioen

Waterkampioen

Kampeers en Caravan Kampioen

Promotor

Prasa zawodowa:

Reisrevue (tygodnik, nakład 14500 egz.)

Dit Reiskvakmagazine (dwutygodnik)

Travel Market Magazine (dwutygodnik, nakład 7500 egz.)

Niewiele *study tours* dla dziennikarzy z Holandii i Belgii organizuje się w Polsce. Jednak nie chodzi o stawianie na liczbę tych wyjazdów, ale przede wszystkim na jakość materiałów, jakie powstają w ich wyniku.

Bardzo ważne jest utrzymywanie współpracy z touroperatorami, prasą oraz przewoźnikami działającymi na belgijskim i holenderskim rynku.

Zbyt mało jest propozycji i materiałów reklamowych dotyczących spędzania w Polsce czasu zimą, czym Holendrzy i Belgowie bardzo się interesują.

Dla Holendrów, wykazujących bardzo duże zainteresowanie wyjazdami na camping, należy przygotować propozycje z tego zakresu.

Ponieważ turyści z tego rynku wykazują tendencję do dłuższych pobytów, należałoby się skoncentrować na promocji głównego, dłuższego urlopu letniego.

Ze względu na ograniczone możliwości finansowe i organizacyjne oraz specyfikę działalności na rynku krajów Beneluksu, promocję Polski na tych rynkach należy kierować w pierwszym rzędzie do przedstawicieli przemysłu turystycznego i mass mediów, aby przy ich pomocy wytworzyć pozytywny obraz Polski i podróży do Polski.

W podejmowaniu decyzji o wyjeździe na urlop bardzo dużą rolę odgrywa ogólny obraz kraju, do którego planuje się podróż.

Dowodem na to, jak ważne jest wyobrażenie, jakie mają o Polsce za granicą, są Karkonosze, które w 1993 roku przeżyły najazd Holendrów. A stało się tak dlatego, że w poprzednim roku kilku Holendrów przyjechało do tego regionu. Po powrocie do kraju tak rozpowszechnili pozytywne informacje o tym regionie i o bardzo wysokim poziomie usług, że zachęcili innych do przyjazdu.

Źródła:

Bartoszewicz W.: *Cele, motywy i formy przyjazdów do Polski*,
Instytut Turystyki, Warszawa 1993

Bartoszewicz W.: *Cele, motywy i formy przyjazdów do Polski w 1993 roku*,
Instytut Turystyki, Warszawa 1994

Dane GUS

Gogolewska H.: *Zagraniczne podróże Polaków w 1992 roku*,
Instytut Turystyki, Warszawa 1993

Gogolewska H.: *Podróże zagraniczne mieszkańców Polski w 1993 roku*,
Instytut Turystyki, Warszawa 1994

Informacje uzyskane z NOIT-u w Amsterdamie

Kuszevska R.: *Wydatki turystów zagranicznych w Polsce w 1993 roku*,
Instytut Turystyki, Warszawa 1994

Kuszevska R.: *Wpływy dewizowe Polski z turystyki przyjazdowej w 1993 roku*,
Instytut Turystyki, Warszawa 1994

Tourism Market Trends, Europe 1993, WTO 1994

Turystyka i wypoczynek w 1992 roku, GUS, Warszawa 1993.

BIBLIOTEKA IT
A. Biurom Prac
Naukowo-Badawczych